

תיים, בין המשורר שבו לבין הגוגהריות וה"מנהיג" ואישיהמעש (הכושל) שבו. ריב"ר תי ואף ניסיתי להצדיק הפרדה מעין זו, אולי אף מתוך כוונה להצטרף. ברור: ריעותיו של רטוש לא נאה מסוכנות או, בישראל המי פא"נייקית, כפי שהן נראות כיום. מעולם גם לא שמעתי אומר מילה אחת בנושא הפאשיזם או הנאציזם, לכך ממה שאמר וחזר ואמר בושה לא נאה, והוא שהנאציזם רצחו לא יור דים בלבד. ועם זאת, אין זו תעוררת-כבוד מיר חרת למי שנוקד, כמוני, להופעתם של הליי כוד ו"גוש אמונים" ואריק שרון ורחבעם זאבי כדי להבין את הסכנה שבדיבוריו ובכתוביו ה"פוליטיים" של ירדי (אותם לא קראתי בש" עתו. הם פשוט לא עניינו אותי אז).

כיום אני יודע, כמוכן, שמצעה הרעיוני של התנועה למען ארץ-ישראל השלמה, והג" שמתה בפועל של חזות העיוועים שלה, הם במידה רבה תולדות ישירות והמשך לאותה מחלה ממארת שבה חלה דור, ולא ירוקא של נמוטלה, דור שאילו נצטרפו לאחראימכן גם אנשים כאלתרמן וכוהו, כר"ב סרו וכחיים גר רי, כולם אנשי תנועת-העבודה. כיום ברור לי שאילו היה המדובר ביצירה ספרותית, היינו אומרים שהכמי יש"ע שלנו קנו את רעיונר תיהם במשיכה מרטוש ומרעיו. מעשה פלא גיאט ממש.

אנחנו, שלא כערכאים, יש לנו בעיקרו של דבר יתרון עצום: בידינו להבקי אל עברנו הרוחו, אל קרמותו האלומית, שהיא היא תקופתה הקלאסית של ארץ הפרת (הא" רץ המשתרעת משולי רמת אירן ועד גבולה המיזרחי של מצריים)... אל ימי ריד המלך המצריים ועד הור פרת; שלמה וחירם אבות ההתפשטות העברית בכל רחבי אגן הים התי כון... הרב הזה בידינו הוא. והרבר הזה חיר בתנו הוא. כי בנפשנו הוא הדבר" (כל ההר" גשות במקור).

עצם גיבושה של אומה עברית בארץ מע" רביהירדן איננו בגדר חוון. הוא בגדר עובדה. החוקר המהוגן יבלט בצדק את ההבדלים שבין אלה לאלה. את שילת היהדות, הפאר תולוגית כמעט, של רטוש, שיללה שבאה, בין השאר, גם משום שלא תפס את היהדות כנר קפת למינה ולחרות "ממותה" (ראשית ה' 17). כדרך שאותו חוקר הגון יציין שם את ראית הנולד של רטוש, כגון בשעה שק בע כי מדינה יהודית — גם אם אפשר שיניע אותה כורח המסיבות המדיניות והמציאות הגיאופוליטית... לנקוט מעין מדיניות של התמטטות, הנה יתיה ה" פיתרון' שלה לבעיית אוכלוסי ארץ הפ" רת כנוסחת, ולא תחיה כל נשמה, או שיהיה זה, לכל המוטב, פיתרון של חגי' לאה (הגלייה) כוללת, כמדוינותה בלתי המוצהרת של ממשלת ישראל כיום ה" זה".

ודברים אלה על "פיתרון" של השמרת-עם או הגלייתו (הטרנספר שלו), כמדוינותה בלתי-המוצהרת" של ממשלת ישראל, נכ" תבו בנובמבר 1948!!

לא, רטוש, וייאמרו הרברים במפורש כדי לעשות עימו צדק, לא רגל לא בטבח המוני, אף לא בהגלייה. אף כי לא מצא שום פסול במימוש בכוח הזרוע כדי להצביע גבולות "עמים" ואף ציטט את מוסוליני שכתב כי "על גבולות גלחמים, אין מתווכחים" (פר רת, 388). בררר-לכל היו באמתחתו "פיתרר נות", "מעודנים" יותר מהשמרה או הגלייה. כגון המחשבה על דבר הטעמעה ובלילתו ה" תרבותית של אותו רוב "ערבא" בקרב ה" אוכלוסיה ה"עברית" של "ארץ הפרת". הט" מעה והתבוללות כפיות, כמוכן, באמצעות אילוף ה"ערבאים" ללמוד רק לשון עברית (רציו, באתיות לטיניות) ותרכות "עברית" נוסח רטוש וכנען הקדומה.

כסופו של דבר לא היה כאן הבדל עקרוני כל-יך, כי אם, בעיקר, הבדל במצעים. אלה כאלה ביקשו ועודם מבכשום, ובכשום שיבאו להיעלמותו של הרוב ה"ערבאי" הפרימיטיבי כ" ה"ברברי" הניצב לשטן ברכה של ה"י חיה העברית (רטוש גם לא אהב לדבר על רוב ערבאי". בכל מקום שאילו פנה ראה רק "מיעוטים" אתניים ורתיים במיורח התיכון). כדומה לאנשי "גוש אמונים" או לשרי ה" חישוקים והחשקים של ימינו, גסם אף הוא כי לא נפנה שטחים שכשפנסו, ובכשן 1948 אף ייחל ל" עוד סיכוב" מילחמתי עם הערכים. ולפי כל הנתונים והסימנים נצליח בו, גם נכבוש את כל מערב הארץ", כתב באותה שנה.

מי אמר על משוררים שלא ניחנו כחוש נבואי? אפילו על "החזית הסורית אשר לנו, בגבול הגולן, הכסן והחורו" כתב ב"1948, ש"אין היא מוצקה גם היום". באה מילחמת 1967 ועשתה אותה "מוצ" קה" אבל יש גם בימינו "מהדרים" שלטעמם אין היא מוצקה ריה גם כיום...

כל אלה הדיעות וההצעות והפיתרונות והסיסמות — מבית-מידרשו של יונתן רטוש המשורר באו, מחברם של שירי החרב הידיר עים.

הוא המשורר שכתב גם על הערכים, כי הם, כולם כאחר, "אבק אדם, ערב רב" הם. והקדים בכך את הדיבורים על ג'וקים בנכבד קים ועל חיות דורגליות. נכון, יונתן רטוש זה כתב גם הרבה דברים אחרים. מהם יפים ונכוחים ואף רגישים ומת" חשכים ומהם כאלה שהם שנויים במחלוקת עד עצם היום הזה. ונכון שהוא גם מתחרם של השירים האחרים, והם הרוב. אבל מחברם של השירים הוא גם אבי הדי ברים על אבק האדם. ורוקא מכיוון שהפרופ' יהושע פורת מצא לנכון לציין לאזאת את "התעצמות הידידות האישית בין אוריאל לני תן זר, ידידות שתרמה רבות לתהליך התקב" לותו של אוריאל בקהילת הסופרים והאמנים הישראלים" (פורת, 312) — דרוקא משום כך חשתי אני בצורך הכאוב לבוא חשבון עם ירדי, ירדי במשך עשרות שנים, ולוא כיום הזה, באיחור כה רב, כשהוא כבר שוכן עפר.

מצויירים על כתפיו... היא הבחינה כי החייל... נפנה לאחור, מניף בזרוע את המקל להנחית מכה — ופתאום התעגלו עיניו מתימהו וממבוכה וליבה נעצר מלכת... מבט כזה היא ראתה רק פעם אחת, בהיותה ילדה חולמנית, בסרט קולנועי... מבט כחול, זוהר — ואולי הוא ירוק — עמוק וטהור ועגום, שהציף אותה ברעש ודיגרג את שורשי פקעת שער. סלמא נרעדה פתאים" וכן הלאה וכיוצא בזה תיאורי גבראשה "רטובים" על סהרת ה" קישט.

במקום שבו ההרג לא יכול והגאו המרמיע לא יכול ומחנות הכליאה לא יכולים: יכולה גסיכולה הכנעת האשה לריגשותיה: כי האשה — מה יש לה בראש, על פי הסופר הישראלי יוסי לוי? היא רואה לעיניה: "שירי רגלים חזקות ופשוקות" של החייל הכובש וכובשים אחרים... אשה פלסטינית זו היא גיבורה סיפרותית הנעה בינות לתיאורי יומיום פרסניים ומייגעים. כדי שלא גירדם משיעמום, מקפיץ הסופר אותנו ואותה משי ריד של זכר אחד אל שרירים של זכר אחר. — פעם זה השריר של בעלה החוקי, האונס אותה על פי מיטב המסורת עתיקה-היומין. ופעם אלו "כתפיו החסונות והחלקות משי חובקות את הרובה הארוך והשחור, משפספות אותו בחזקה, וקנהו נוגע-לא-נוגע בשיער חזהו הבחיר, המוצק, של החייל הישראלי. אם הגבר, החייל, הכובש, הסופר הישראלי

הוא הביט בה במבט כזה. מבט מן הסרטים. יעני. מבט כחול זוהר ואולי ירוק. מי יודע? לקיטש אין כידוע גבולות. אין צבעים. הוא דיגרג את שורשי פקעת שער. והיא, סלמא הפלס" טינית, נרעדה כמוכן. במקום הנכון. וכזה הוא הסיפור ה" זוכה בתחרות סיפורים קצי רים בישראל. אסתי בר נו" תנת לו. למאצו הישראלי המצוי, בעל שרירי הרגליים החזקים, המכניע את ה" אישה הפלסטינית בעלת שרירי הרגליים החזקים לא פחות.

— מיניותו עצורה ומודחקת כל-יך: רובה, שרירים ושיפשוף השניים — חבל עליו. אבל הרבה יותר חבל על הנשים — הן על הנשים הישראליות, והן על הנשים הפלסטיניות. כסופו של דבר, הלא הן גם קורבנות

סיהאם דאוד

אני תצמידה את האותיות לשפתי

ידעתי גלות בין אצבעותי כי מדי ערב אני קוראת את שירי אלוארזי לוגמת בחברתו מרק ומצירת את נשיקתו על חבל תלתי.

לקחו ממני את כל השבלים ואני מצמידה את שרשיהן לחזי. ניחוח היסמין הוא שמאיר את קצות אצבעותי מאיר את צורה היסטוריה בבדידות הגלות.

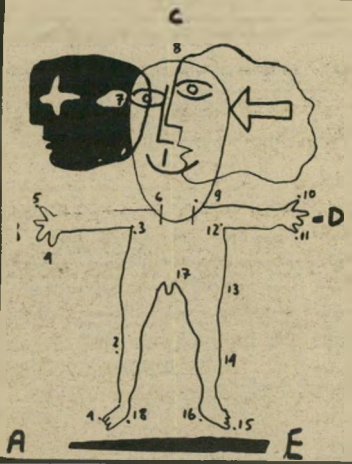
המשוררים שלנו, וכל יושבי בתי-הקפה — על מה הם מדברים? על צליבתו של ישו, או על צלח אדין?

ומדי יום נצלב מתוכנו ישו אחר ומדי יום מת מתוכנו צלח אדין אחר. הטרדגיה מגיעה לאצבעותי ואני מצמידה את האותיות לשפתי

ולשוני — דחק של ספורים ומכאובים קחנה אותי, צפרי החיים על מנת שחלק את החיים, ההגירה והמפה. האדם האמתי, אוהב האמת — איכה?

על הגבול בבתי-הקפה או שמא בספריות העיר? עברית: אנטון שמאס

לתאווה השילטון ולאגרסיביות וליצרייהמין — מודחקים ולא מודחקים — של הכובש האנס המתוסכל, אבל גם קורבנות המילחמות שאותם יצורים "שריריים" ואלימים מביאים לעולם. אמנות כסובלימציה וכצידוק הרע. או הרע שמנותב בכל צורה אפשרית. או הטוב התר" בותי שאינו אלא הרע התרבותי. ומצד שני הרומאנטיקה — אינפנטילית, אגוצנטרית, "שמאלץ" טהור אף היא: מבט כזה היא ראתה רק פעם אחת בסרט קולנועי... מבט כחול זוהר — ואולי הוא ירוק?" (המשך בעמוד 24)

"יש לי", מתוך "שיחות שלום" של שאול קנז, הוצאת "לי"

אסתי בר הערות לסיפור "תעמולה" ישראלי

הסיפור: אבק של בוסתנים הסופר: יוסי לוי
סיפור קצר זה הוא מן הסיפורים הנבחרים שזכו להתפרסם במסגרת תחרות הסיפור הקצר, שנערכה באחרונה על דפי המדור "תר" בות וספרות" של עיתון הארץ.
אבק של בוסתנים" הוא סיפורה של אשה. אשה פלסטינית. ושוב, האשה בדימויו של הגבר. כונתי שלי היא להראות כיצד מגיי סים מיתוס גברי (על נשים) למטרות פולי- טיות.
לילות ארוכים התהפכה סלמא גביל תמ" דאן על יצועה הקודר, מצטנפת בין נשימותיו